

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De minister van Binnenlandse Zaken en  
Koninkrijksrelaties  
Drs. K.H. Ollongren  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag

**Raad voor het Openbaar  
Bestuur**

Korte Voorhout 7  
2511 CW, Den Haag  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag  
[www.raadopenbaarbestuur.nl](http://www.raadopenbaarbestuur.nl)  
Twitter: Raad\_ROB

Datum 28 augustus 2019  
Betreft Uiteenzetting meerjarenprogramma 2018-2020

**Kenmerk**  
2019-0000459042

**Uw kenmerk**

**Bijlage(n)**  
-

Zeer geachte minister Ollongren,

Vorig jaar stelde de Raad voor het Openbaar Bestuur een Meerjarenprogramma op voor de periode 2018-2020. Daarin zette de Raad drie thema's uiteen waaraan de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) deze twee jaar werkt: veranderend samenspel, de democratische rechtsstaat en financiële verhoudingen. Nu we halverwege deze periode van twee jaar zijn, zet ik graag voor u beknopt uiteen waar we staan bij de uitvoering van het programma en wat u komend parlementair jaar van ons mag verwachten.

#### *Democratische rechtsstaat*

Onder de vlag van het thema 'democratische rechtsstaat' kondigden we vier adviezen aan. Afgelopen mei nam u het door u gevraagde advies 'Zoeken naar waarheid' over de invloed van digitalisering op het functioneren van onze democratie zelf in ontvangst. Een maand later presenteerden we het rapport 'Jong geleerd, oud gedaan' waarin we de aanbeveling doen om de kiesgerechtigde leeftijd uit de Grondwet te halen, zodat er experimenten mogelijk zijn met de verlaging van de leeftijd naar zestien jaar. Voor beide adviezen geldt dat wij uitkijken naar de reactie van het kabinet.

Begin 2020 verwachten wij het traject over het functioneren van onze rechtsstaat af te ronden. Dit najaar starten wij een nieuw traject met betrekking tot digitalisering: sturen met data. Daarin gaan we op zoek naar de balans die (big) data overheden bieden om hun werk beter te doen en de morele vragen die het gebruik van data oproept rond privacy en eigenaarschap. We zijn nog in gesprek met uw departement of het de voorkeur heeft dat dit advies richting krijgt door een adviesvraag van uw kant.

**Datum**  
28 augustus 2019

**Kenmerk**  
2019-0000459042

### *Veranderend samenspel*

Bij het thema 'Veranderend samenspel' kondigden wij drie trajecten aan. Deze zomer publiceerden wij ons Signalement 'De Rijksoverheid als middenbestuur'. Voor de totstandkoming daarvan werkten wij samen met de andere adviesraden die treffende voorbeelden aanleverden op elk hun eigen adviesterrein die illustreren dat het Rijk zich ontwikkelt tot een middenbestuur tussen de aan belang winnende regio's enerzijds en het internationale, Europese niveau anderzijds. Kort voor de zomer publiceerden we ook het Signalement 'Ondertussen in Den Haag' waarin de Raad de rol van het Rijk na de decentralisaties in het sociale domein onderzocht. Omdat we veel reacties van herkenning op beide stukken ontvingen, overwogen we in de loop van 2020 een conferentie te organiseren over de veranderende rol van de Rijksoverheid. Daarover gaan we graag met uw departement het gesprek aan.

De uitkomsten van de tweede fase van ons onderzoek naar de effecten van de decentralisaties voor het functioneren van de lokale democratie (in het Meerjarenprogramma aangeduid als 'Gemeenten in 3D') verwachten we begin 2020 naar buiten te kunnen brengen. Het adviesrapport 'Besturen met akkoorden' zal kort daarna het licht zien.

### *Financiële verhoudingen*

Het laatste thema dat wij voor deze periode prioriteit hebben gegeven zijn de financiële verhoudingen. U hebt voor de komende jaren een heroverweging geïnitieerd van de inrichting van de financiële arrangementen die de bestuurlijke verhoudingen moeten vormgeven. De Raad heeft met verschillende adviezen inmiddels bijgedragen en zal ook komende jaren volop meedenken aan het herzieningsproces dat volop gaande is. Zo adviseerde de Raad aan het begin van dit kalenderjaar over de onderzoeksmethodiek voor herijking. In dit advies kwam hij tot de conclusie dat de ergste nood van gemeenten bij de verdeling van de gelden in het sociale domein direct moet worden geledigd maar dat voor de aanpak van de structurele oorzaken de tijd moet worden genomen. Bij de start van de lente presenteerden wij een fundamenteel advies over beleidsvrijheid en de relatie daarvan met de financiële verhoudingen. Recent nog heeft de Raad een door u gevraagd advies uitgebracht over de herijking van het gemeentefonds. In een apart advies zal de Raad zich uitspreken over de vormgeving van het uitkeringsstelsel. In vervolg op beide adviezen komt de Raad met een advies dat de meer fundamentele vragen over de vormgeving van de financiële verhoudingen voor de komende kabinetsperiode doordenkt, dit gelet op de veranderende bestuurlijke verhoudingen. Ten slotte organiseerden wij de afgelopen april de tweede Dag van de Financiële Verhoudingen over regionale samenwerking. Met uw departement zijn wij in gesprek over de organisatie van de derde Dag van de Financiële Verhoudingen aankomende april 2020.

**Datum**  
28 augustus 2019

**Kenmerk**  
2019-0000459042

Voor komend jaar zullen de financiële verhoudingen blijvend onze aandacht vragen.

Behalve het hierboven al aangekondigde advies over de herziening van de financiële verhoudingen, initiëren wij als uitvloeisel van het Klimaatakkoord een art. 2 Fvw-onderzoek naar de uitvoeringskosten bij de decentrale overheden van de in het akkoord genoemde ambities. Verder zullen wij de gevolgen van het toenemende belang van elektrisch autorijden bezien voor het eigen belastinggebied van provincies die aan de Motorrijtuigenbelasting een belangrijke inkomstenbron hebben.

Kortom, de ROB is volop bezig uitvoering te geven aan zijn Meerjarenprogramma 2018-2020. We willen daarbij ook voor volgend jaar blijven openstaan voor nieuwe vragen waarvan wij bij het opstellen van het werkprogramma niet konden vermoeden dat die actueel zouden worden. Wij vertrouwen er op dat u ons ook komend jaar met adviesvragen weet te vinden als wij met het doordenken van lastige vraagstukken kunnen helpen.

Hoogachtend,

Drs. J.M.M. Polman  
Voorzitter Raad voor het Openbaar Bestuur